

MOBILNA BIBLIOTEKA

MOBILNA BIBLIOTEKA

**pod redakcją
Mai Wojciechowskiej**

Warszawa 2021

BAŁTYCKA BIBLIOTEKA CYFROWA JAKO WARSZTAT INFORMACYJNY BIBLIOTEKARZA

Rozwój i wdrażanie technologii związanej z gromadzeniem i udostępnianiem zasobów cyfrowych oraz szeroko pojętej informacji elektronicznej stały się normą w społeczeństwie informacyjnym. W polskich bibliotekach już w latach dziewięćdziesiątych XX w. zaczęto stosować nowoczesne narzędzia informacyjne i komunikacyjne. Wykorzystanie środowiska internetowego, w tym sieci Web 2.0 – serwisów internetowych, w których podstawową rolę odgrywa treść generowana przez użytkowników – stało się kluczowe w bibliotekach publicznych [12]. Wzrost znaczenia Internetu, dostępnego nie tylko za pomocą tradycyjnych łącz komputerowych, ale także w ramach różnego rodzaju urządzeń mobilnych, takich jak telefony komórkowe, sprawił, że w bibliotekarstwie pojawiły się nowe trendy [zob. szerz. 15; 16]. Zdecydowanej zmianie uległa forma świadczonych usług, zwiększyła się liczba udostępnianych kategorii dokumentów oraz zmienił sposób ich rozpowszechniania. Nie ulega wątpliwości, że w dzisiejszym świecie warsztat cyfrowy stał się nieodzownym narzędziem pracy bibliotekarzy, archiwistów, muzealników, pracowników naukowych, nauczycieli oraz osób uprawiających inne zawody.

W obrębie otwartego dostępu do dóbr kultury ogromne znaczenie mają biblioteki cyfrowe, które są zorganizowaną przestrzenią wirtualną, systemem informacyjno-wyszukiwawczym tworzonym przez jeden bądź więcej podmiotów. Wiele definicji bibliotek cyfrowych bazuje na porównaniu tychże do klasycznych bibliotek czy archiwów w kontekście gromadzonych, opracowywanych i udostępnianych w nich zbiorów. Nie jest to do końca definicja właściwa, struktura bibliotek cyfrowych jest bowiem odmienna i dość skomplikowana, składa się z takich komponentów jak: obiekty cyfrowe, kolekcje cyfrowe, programy komputerowe, metadane, indeksy, infrastruktura techniczna, interfejs, projekty, system archiwizacji, serwer, usługi czy strona internetowa zapewniająca dostępność [5].

Misją każdej biblioteki cyfrowej jest „zapewnienie użytkownikom dostępu do dziedzictwa kulturowego w postaci zbiorów cyfrowych oraz zachowanie ich (w od-

powiednich formatach) dla przyszłych pokoleń. Takie działanie jest możliwe dzięki procesowi długoterminowej archiwizacji” [5]. Wspomniana usługa wymaga nie tylko specjalistycznego sprzętu i oprogramowania, ale przede wszystkim specjalistycznej kadry – zespołu bibliotekarzy cyfrowych, fotografików, dokumentalistów i archiwistów. Biblioteka cyfrowa jest kolekcją usług i obiektów z obszaru informacji, która „wspiera użytkowników w wykorzystaniu obiektów informacyjnych i organizacji oraz prezentacji tych obiektów dostępnych bezpośrednio lub pośrednio przy użyciu elektronicznych/cyfrowych środków” [14]. To biblioteka „której zasoby mają cyfrową formę zapisu (teksty elektroniczne, bazy danych, multimedia itp.), są opracowywane w postaci cyfrowej (katalogi elektroniczne) i w sposób cyfrowy udostępniane (Internet, sprzęt odtwarzający cyfrowe nośniki informacji). Biblioteka cyfrowa, pomimo zmiany tradycyjnego nośnika na cyfrowy oraz zdalnego dostępu do zbiorów poprzez Internet, pełni te same funkcje co biblioteka tradycyjna – gromadzi, opracowuje i udostępnia zbiory. Odmienna jest jej organizacja pracy i formy działania. Dostęp do zbiorów możliwy jest w dowolnym momencie z każdego komputera posiadającego Internet. Biblioteki cyfrowe często tworzone są i administrowane przez biblioteki tradycyjne i traktowane jako ich agenda” [17, s. 31]. Prowadzą profesjonalne serwisy, które umożliwiają dostęp do zdigitalizowanych treści. Proces usługowy jest tak skonstruowany, by użytkownik nie tylko mógł, ale również chciał skorzystać z ich usług [18]. Dostęp do zdigitalizowanych dokumentów następuje poprzez skomunikowane ze sobą systemy informacyjne: wyszukiwarki internetowe, biblioteki cyfrowe lub inne dostępne systemy.

Tuż po 2000 r. nastąpił intensywny przyrost różnego typu zasobów cyfrowych udostępnianych poprzez sieć internetową. W tym okresie powstawały biblioteki cyfrowe, pojawiały się opracowane kolekcje zdigitalizowanych dokumentów (tj. gromadzące elektroniczne wersje tradycyjnych dokumentów w formie ich skanów – reprodukcji cyfrowych) lub dokumentów powstałych bezpośrednio w formie elektronicznej (tzw. *born digital*), udostępnianych użytkownikom na zasadzie otwartego dostępu (np. otwarte repozytoria instytucjonalne, kolekcje archiwalne, kolekcje muzealne czy wspomniane biblioteki cyfrowe), bądź też o dostępie ograniczonym [20, s. 5]. Dzisiaj biblioteki cyfrowe stały się popularne zarówno wśród osób poszukujących, jak i udostępniających informacje. Już na początku ich tworzenia ustalony został pewien kanon podstawowych funkcji i norm, by mogły spełniać określone standardy. Obok popularyzowania i zachowania danych (w bezstratnym formacie), biblioteki cyfrowe pełnią wiele innych funkcji, m.in.: informacyjną, wyszukiwawczą, poznawczą czy edukacyjną.

W zakresie funkcji informacyjnej biblioteki cyfrowe gromadzą zasób o zróżnicowanym charakterze wraz z metainformacją (metadanymi opisowymi i strukturalnymi) oraz dokumentami cyfrowymi. Metadane w bibliotekach są przede wszystkim

opisem danego obiektu, co zdecydowanie upraszcza wyszukiwanie oraz zarządzanie określonym zbiorem danych. Dobry opis sprawia, że obiekt jest łatwy do odnalezienia i użyteczny. Zdarzają się różnice w standardach opisu metadanych. Mogą one wynikać z funkcji, które pełni dana instytucja oraz profilu i kategorii zbiorów, które gromadzi. W tym kontekście innymi standardami niż biblioteki operują muzea czy archiwa. Standardy opisu metadanych uwzględniają rolę danego elementu (kategorii opisu). Każdy element jest interpretowany, zdarza się, że definiowane są zasady umieszczania wyrażeń lub fraz w danym elemencie opisu. Format opisu pozwala na uszczegóławianie danych charakterystycznych dla danego obiektu, np. do zdigitalizowanej książki powinny odnosić się co najmniej dwie daty: data publikacji i data digitalizacji [6].

Biblioteki cyfrowe zarządzane są dzięki specjalistycznemu oprogramowaniu, które pozwala na znormalizowany dostęp do określonych funkcji wyszukiwawczych w oparciu o zgromadzone treści. Dostępne usługi cyfrowe działają dzięki zorganizowanym narzędziom do prezentacji i wykorzystania obiektów cyfrowych, zaś funkcjonalność systemu bibliotek cyfrowych jest tak skonstruowana, by zarządzanie treścią było właściwe (przejrzyste i czytelne zarówno dla ludzi, jak i programów komputerowych) [20, s. 10]. W kontekście funkcjonalności należy wspomnieć jeszcze o funkcji poznawczej oraz edukacyjnej. Biblioteki cyfrowe stanowią bowiem bazę tekstów źródłowych m.in. dla uczniów i studentów, nauczycieli oraz pracowników naukowych.

Pod wpływem potrzeb informacyjnych związanych z rozwojem technologii oraz w wyniku dostępu do różnego rodzaju zasobów, zawód bibliotekarza uległ znacznej przemianie. Znając pewne podstawy i narzędzia wyszukiwawcze dotarcie do właściwych danych wydaje się dziś mniej skomplikowane. Współcześni bibliotekarze i pracownicy informacji biegle poruszają się zarówno w środowisku analogowym, jak i cyfrowym. Operują nowoczesnymi narzędziami w celu wyszukiwania i łączenia informacji. Szybko docierają do źródeł, znają zasoby otwartych materiałów edukacyjnych, potrafią popularyzować zagadnienia związane z prawem autorskim, nieustannie korzystają z katalogów. W procesie wyszukiwania łączą przestrzeń tradycyjną z przestrzenią wirtualną.

Równoległe świadczenie usług w sposób tradycyjny oraz za pośrednictwem Internetu i bezprzewodowych środków łączności jest jednym z najistotniejszych przejawów nowego sposobu myślenia o misji biblioteki. Trzeba stale pamiętać, że użytkownicy formułują swoje oczekiwania względem bibliotek na podstawie doświadczenia zaczerpniętego z sektora komercyjnego, w obrębie którego świadczenie usług *online* już od dawna jest standardem. Obecnie biblioteki publiczne posiadają nie tylko strony internetowe, profesjonalnie wykonane i prowadzone. Bibliotekarze tworzą *blogi* czytelnicze i strony fanowskie (*fanpage*), często stają się społecznymi „dziennikarzami”,

„branżowcami” wspomagającymi inne grupy zawodowe, np. nauczycieli, dziennikarzy czy pracowników naukowych. Obsługują zintegrowane programy biblioteczne, są grafikami i architektami informacji. Korzystając z internetowych i mobilnych technologii, promują swoje usługi w social mediach, by przekształcić informację w interaktywny dialog. Taka informacja może być współdzielona i łatwo aktualizowana. „Wykorzystanie pamięci współdzielonej niesie ze sobą konieczność synchronizacji pracy procesów, które umieszczają i pobierają informacje z obszaru pamięci wspólnej” [7]. Fizyczna obsługa procesów w tworzeniu dokumentu cyfrowego wymaga odpowiedzialności i doświadczenia. To łańcuch zależności, od pozyskania i doboru dokumentów, poprzez selekcję, digitalizację i tworzenie metadanych, do archiwizacji i upowszechnienia w Internecie.

W dość pojemnej i otwartej przestrzeni informacyjnej, współcześni bibliotekarze stykają się z problemem łączenia przestrzeni realnej i wirtualnej. W obu przypadkach organizują komplementarną ofertę dla czytelników, użytkowników informacji czy uczestników wydarzeń. Z podawczego udostępniania dokumentów już dawno przeszli na udostępnianie z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Niewątpliwie taka sytuacja jest korzystna dla odbiorców informacji, oferuje bowiem dostęp do materiałów cyfrowych o dowolnej porze i z każdego miejsca na Ziemi, w którym jest dostęp do Internetu.

W ostatnich latach cyfryzacja zasobów następowała dzięki intensywnie rozwijanym programom oferowanym m.in. przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN). Początkowo rozwój bibliotek cyfrowych wspierany był przez Departament Mecenatu Państwa. Następnie pojawił się Wieloletni Program Rządowy Kultura+ Priorytet Digitalizacja (2011–2015). Operatorem programu był Narodowy Instytut Audiowizualny, a celem priorytetu było ułatwienie dostępu do cyfrowych zasobów polskiego dziedzictwa kulturowego za pośrednictwem Internetu. Ów priorytet gwarantował koordynację i systemowe finansowanie działań w zakresie digitalizacji, określał jednolite standardy, regulował zasady przechowywania zdigitalizowanych zasobów, wyznaczał cele ilościowe w postaci mierników oraz regulował zasady udostępniania zasobów z uwzględnieniem praw autorskich [10].

Dzięki istniejącym programom biblioteki zaangażowane w proces digitalizacji miały możliwość rozwoju, wyposażania pracowni digitalizacji w skanery i stanowiska komputerowe, zakupu serwerów, systemów archiwizacji, specjalistycznego oprogramowania itd. Proces tworzenia był trudny, bowiem bibliotekarstwo cyfrowe jest skomplikowane i wielopłaszczyznowe, wymaga wiedzy z zakresu: informatyki, archiwizacji, architektury systemów informatycznych, prawa autorskiego i praw pokrewnych, projektowania, organizacji stanowisk pracy itp. Operatorem obsługującym

programy dedykowane rozwojowi bibliotek cyfrowych był m.in. Departament Własności Intelktualnej i Mediów.

Duże wsparcie w zakresie edukacji w obszarze wdrażania i udostępniania narzędzi informacyjnych i komunikacyjnych odegrał Program Rozwoju Bibliotek (2009–2015) przygotowany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, która otrzymała środki z Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności [9]. Również Unia Europejska motywuje do wysiłku w zakresie digitalizacji dorobku kulturowego, zachęcając sektor prywatny do włączania się w proces cyfryzacji. W ramach inicjatywy unijnej 20 listopada 2008 r. została otwarta Europeana – biblioteka cyfrowa, wirtualne muzeum i archiwum. Celem powstania Europeany było udostępnienie w postaci cyfrowej dziedzictwa kulturowego i naukowego Europy – książek, muzyki, dzieł sztuki i innych – z narzędziami do wyszukiwania i filtrowania. Od 2010 r. Europeana działa na rzecz bibliotek cyfrowych. Jest wspólnym punktem dostępu do opracowanych zbiorów cyfrowych w Europie, umożliwiając otwarty dostęp do zasobów kultury w całej Unii Europejskiej [3].

Po 2015 r. MKiDN finansowało projekty związane z digitalizacją kolekcji pochodzących ze zbiorów rozmaitych podmiotów działających w obszarze kultury. Środki na digitalizację, zachowanie i upowszechnianie kolekcji cyfrowych zostały zabezpieczone przez MKiDN m.in. w programie „Kultura cyfrowa”. Celem wspomnianego programu było udostępnianie i umożliwianie ponownego wykorzystywania zasobów cyfrowych do celów popularyzacyjnych, edukacyjnych i naukowych, uwzględniające opracowanie i digitalizację zasobów dziedzictwa kulturowego [4].

Uzyskanie środków finansowych i funkcjonalność systemu obsługującego bibliotekę cyfrową, to jednak jedynie pewne elementy polityki gromadzenia i udostępniania zasobów. Za prawidłowy rozwój i utrzymanie zasobów biblioteki cyfrowej odpowiedzialny jest człowiek, a dokładniej zespół specjalistów, który w swej pracy wykorzystuje środki finansowe i organizacyjne przekazane mu na ten cel przez organizację założycielską [20, s. 54].

Niektóre źródła definiują biblioteki cyfrowe jako usługę internetową. To jednak zbyt wąskie sformułowanie, wspomniane biblioteki stanowią bowiem również archiwa cyfrowe, w których przechowywane są kopie wzorcowych zbiorów w bezstratnym formacie (tiff). Niektóre biblioteki tworzą w swoich przestrzeniach pracownie digitalizacji, swą skuteczność podnosząc poprzez uczestnictwo w klastrze instytucjonalnym, współorganizowanym przez tzw. biblioteki wiodące. W tych bibliotekach proces digitalizacji odbywa się na kilku płaszczyznach i dotyczy: tworzenia zasobu, archiwizacji i udostępniania, przy czym tworzenie bazy pełnotekstowej z wykorzystaniem Internetu i zasobów wielu podmiotów wzbogaca cyfrowe dzieło twórcze. Jedną z wiodących na Pomorzu regionalnych bibliotek cyfrowych jest Bałtycka Biblioteka Cyfrowa (BBC).

Nie ulega wątpliwości, że wraz z rozwojem sieci telekomunikacyjnej wzrosło znaczenie digitalizacji, która zwiększa dostęp do dóbr kultury. Jak już zostało wspomniane, początek 2000 r. przyniósł zdecydowaną zmianę w bibliotekarstwie w zakresie digitalizacji zbiorów. Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej w Słupsku (MBP), tak jak inne biblioteki publiczne w Polsce, pełni zróżnicowane funkcje usługowe. W 2006 r. w obszarze jej działalności pojawiła się koncepcja digitalizacji zbiorów regionalnych, a wraz z nią szansa współpracy z innymi instytucjami posiadającymi w swoich zasobach dokumenty dotyczące Pomorza oraz dzieła twórców z tego obszaru geograficznego. W związku z powyższym podjęto działania zmierzające do utworzenia regionalnej biblioteki cyfrowej.

By wdrożyć ten niewątpliwie skomplikowany i kosztowny projekt podjęto działania szkoleniowe, rozpoznawcze i analityczne. Zdiagnozowano możliwości biblioteki w zakresie dostępności bazy lokalowej i sieci internetowej, potrzeby użytkowników i kompetencje kadry. Po tej diagnozie uwaga osób zaangażowanych w tworzenie biblioteki cyfrowej została skierowana na dopasowanie nowoczesnych rozwiązań do macierzystej instytucji. Ten zamysł zrodził się we wrześniu 2006 r. podczas trwania 40. Festiwalu Pianistki Polskiej w Słupsku. Kolekcja festiwalowa zapoczątkowała działania digitalizacyjne, była swoistym preludium w kreowaniu, upowszechnianiu i zachowaniu pomorskiego dziedzictwa kulturowego. W celu realizacji zadania związanego z digitalizacją zbiorów regionalnych w jak najpełniejszym zakresie, jeszcze na etapie planowania podjęto współdziałanie instytucjonalne [11]. Biblioteka cyfrowa rozpoczęła działalność w oparciu o lokalne partnerstwa – z podmiotami zajmującymi się kulturą, edukacją, publikowaniem czy kreowaniem informacji.

Proces związany z tworzeniem zindywidualizowanych projektów, łączący się z przygotowaniem pomieszczeń i wyposażeniem profesjonalnej Pracowni Digitalizacji, został zrealizowany na przestrzeni roku. Środki finansowe na utworzenie nowej usługi cyfrowej pozyskano z samorządu lokalnego oraz z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Pierwszy etap projektu został sfinansowany w ramach programu Mecenat 2007, zgodnie z wnioskiem projektowym pn. Komputeryzacja Biblioteki Publicznej szansą na rozwój społeczeństwa informacyjnego w Słupsku i powiecie słupskim, który został złożony w grudniu 2006 r. Drugi etap projektu zrealizowano przy wsparciu funduszy MKiDN w ramach programu Mecenat 2008, zgodnie z wnioskiem projektowym pn. Bałtycka Biblioteka Cyfrowa (BBC) – zachowanie, prezentacja i ochrona dziedzictwa kulturowego Pomorza, złożonym w grudniu 2007 r. Dzięki tym środkom oraz wsparciu merytorycznemu doświadczonych bibliotekarzy cyfrowych – tworzących warsztaty cyfrowe m.in. w Katowicach, Warszawie, Wrocławiu i Toruniu – powstała Bałtycka Biblioteka Cyfrowa [1]. Została ona utworzona 8 grudnia 2008 r. na mocy

porozumienia pomiędzy MBP w Słupsku, Archiwum Państwowym w Koszalinie i Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku.

Od listopada 2009 r. w Pracowni Digitalizacji przy BBC działa Społeczna Pracownia Digitalizacji (SPD), która powstała dzięki środkom pochodzącym z samorządu lokalnego oraz z MKiDN, otrzymanym w ramach programu Mecenat 2009, zgodnie z wnioskiem projektowym pn. Społeczna Pracownia Digitalizacji przy Bałtyckiej Bibliotece Cyfrowej. Obecnie SPD stanowi przestrzeń edukacyjną dla wolontariuszy w różnym wieku, uczniów szkół średnich i studentów, dziennikarzy i seniorów, pracowników naukowych i artystów. Tu odbywają się staże dla uczniów szkół średnich i studentów kierunków informatycznych, regionalnych czy pedagogicznych, warsztaty dla pracowników instytucji partnerskich, szkolenia dla bibliotekarzy i nauczycieli.

Bałtycka Biblioteka Cyfrowa została utworzona na gruncie tradycyjnych procesów bibliotecznych, tj. gromadzenia, opracowania, udostępniania, archiwizowania, oraz na podstawie procesów nietradycyjnych, jakimi są: digitalizacja, obróbka dokumentów cyfrowych i ich publikowanie, tworzenie metadanych, zarządzanie kolekcjami cyfrowymi oraz prawami autorskimi. Bliskość geograficzna MBP i instytucji współtworzących ułatwiła interakcję pomiędzy podmiotami. Interakcja ta polega na współpracy i konkurowaniu zarazem jednostek współtworzących zasób regionalny, każda z instytucji współtworzących dysponuje bowiem innymi źródłami i wyspecjalizowaną w różnych zakresach kadrą merytoryczną. W przypadku BBC, instytucje partnerskie są dostawcą wiedzy, zaś klientem w łańcuchu wartości jest użytkownik.

Wraz z rozwojem BBC przybywało partnerów, kolejne podmioty zgłaszały akces współtworzenia pomorskiego zasobu cyfrowego. Powstającą strukturę nazwano klastrem instytucjonalnym. Ów klaster funkcjonuje na zasadzie *Porozumienia o współtworzeniu Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej* [8]. Zasób i centralna infrastruktura zlokalizowane są w budynku MBP w Słupsku, która utrzymuje także domeny BBC, zapewnia internetowe łącze oraz administruje systemem. *Porozumienie...* określa m.in.: zasady współtworzenia BBC oraz zadania wspólne uczestników. Bazę sprzętową (profesjonalne skanery wraz z oprogramowaniem i odpowiednio wyposażone stanowiska komputerowe) posiada MBP w Słupsku, Archiwum Państwowe w Koszalinie, Biblioteka Publiczna Gminy Wejherowo im. Aleksandra Labudy w Bolszewie oraz Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Josepha Conrada Korzeniowskiego w Gdańsku. Dzięki współpracy, instytucje działające w regionie współtworzą unikatowy centralny zasób cyfrowy, prezentując przy tym nową jakość informacyjną, zapewniając również większą ochronę własnym zbiorom oraz zbiorom instytucji współtworzących. Cyfrowa dystrybucja materiałów pochodzących z różnych instytucji w znacznym stopniu rozwiązuje problem zachowania oraz obiegu informacji regionalnej. Archiwa,

muzea czy biblioteki, podejmując decyzję o współtworzeniu zasobu, propagują prawo do wolności informacji, dają możliwość oglądu obiektów dotąd przechowywanych w warunkach tradycyjnych, często niedostępnych dla większości, np. digitalizując starodruki, zabytkowe lalki i kostiumy teatralne, dzieła sztuki, proporce, historyczne szaty liturgiczne czy średniowieczne mapy. Choć wielkość i różnorodność zbiorów daje duże możliwości doboru dokumentów, niezbędne jest określenie podstawowych priorytetów w ich typowaniu oraz ustalenie kolejności w sporządzaniu kopii cyfrowych. Zanim nastąpi prezentacja każdy dokument jest selekcionowany i oceniany pod kątem prawa autorskiego. Po analizie następuje podpisanie licencji z wydawcą bądź z autorem, by publikacja mogła być udostępniona w Internecie. Prawo autorskie w bibliotekarstwie cyfrowym jest bowiem przestrzegane restrykcyjnie.

Poszczególne instytucje posiadają bogate, różnorodne w formie i treści zbiory dotyczące regionu. Są to zarówno wydawnictwa urzędowe, jak i czasopisma, gazety, kalendarze czy druki ulotne. Czasopisma i gazety stanowią odrębną kategorię zbiorów. Ze względu na ich różnorodność są swoistą „kopalnią” wiedzy na temat życia codziennego i kultury mieszkańców Pomorza na przestrzeni wieków. BBC digitalizuje i eksponuje w Internecie nie tylko dawne tytuły, ratując je od zapomnienia, ale skupia uwagę na prezentacji wciąż ukazujących się gazet i czasopism regionalnych.

Cyfrowy warsztat informacyjny bibliotekarza jest stale uzupełniany, wzbogacany o dodatkowe możliwości wyszukiwawcze. Każdy dokument jest szczegółowo opracowywany, by mógł być odnajdywany poprzez wyszukiwarki internetowe, przy czym archiwiści czy muzealnicy stosują określone normy opisu obiektu, dlatego też podczas tworzenia metadanych istotne jest współdziałanie w celu standaryzacji opisów. Obecnie zasób regionalny tworzony jest aż przez 36 instytucji.

BBC cechuje bezpieczeństwo długotrwałego przechowywania, kontrola spójności danych i tworzenie kopii bezpieczeństwa. Ważne jest przechowywanie zdigitalizowanych obiektów w takich systemach archiwizacji, które pozwalają na zachowanie ich dla przyszłych pokoleń bez ubytków i strat treściowych. Jest to możliwe dzięki procesowi długoterminowej archiwizacji. Metadane tworzone są w trzech językach: polskim, angielskim i niemieckim, co zwiększa szanse wyszukiwawcze. BBC cechuje też łatwość dostępu do informacji, prostota jej wyszukiwania oraz wydajność i skalowalność. Nie ma problemu z obsługą dużej liczby publikacji. Mając do dyspozycji funkcjonalne narzędzia wyszukiwawcze podobne do siebie dane mogą być obsługiwane wydajniej.

Coraz częściej w sposób otwarty podkreśla się znaczenie cyfrowych zasobów piśmienniczych również dla rozwoju nauki, zwłaszcza nauk humanistycznych. Wielu badaczy zwraca uwagę, że biblioteki cyfrowe są dzisiaj jednym z najbardziej docenia-

nych narzędzi pracy nie tylko dla bibliotekarzy, ale również dla naukowców, którzy ze zbiorów bibliotecznych muszą intensywnie korzystać [19]. W rozwoju biblioteki cyfrowej biorą też udział jej użytkownicy. Ich opinie i sugestie są istotne i pożądane. Liczy się bowiem nie tylko jakość i zachowanie dokumentu w bezstratnym formacie, ale również jego dostępność i użyteczność.

Biorąc pod uwagę powyższe, głównym celem działania BBC jest budowa warsztatu informacyjnego, również warsztatu badawczego, zestawienie i prezentacja w Internecie dokumentów dotyczących Pomorza, wsparcie edukacji i nauki oraz zapewnienie wszystkim jej użytkownikom dostępu do regionalnych źródeł wiedzy. Udostępnione kolekcje cyfrowe mają służyć uczniom, studentom, nauczycielom, badaczom, osobom niepełnosprawnym oraz wszystkim ludziom, dla których dokumenty źródłowe, dokumenty życia społecznego, periodyki czy dzieła zwarte są ważne i poszukiwane. Reasumując, Bałtycka Biblioteka Cyfrowa jest usługą efektywną i ergonomiczną, wygodną w obsłudze i zarządzaniu, jest doskonałym warsztatem informacyjnym dla bibliotekarzy, pracowników informacji i użytkowników.

Zbiory BBC udostępniane są w postaci wysokiej jakości plików JPG oraz – w przypadku publikacji poddanych procesowi optycznego rozpoznawania tekstu – w postaci plików PDF z warstwą tekstową. Zasoby cyfrowe są udostępniane poprzez Internet według określonych zasad. Zbiory z domeny publicznej oraz te, do których pozyskano licencje twórcze czy wydawnicze, oraz metadane wszystkich zdigitalizowanych przez MBP obiektów udostępniane są w otwartym Internecie. Wspomniane zbiory dostępne są do kopiowania oraz powtórnego wykorzystania na platformie internetowej, z której to możliwości korzystają internauci nie tylko z Polski, ale również z całego świata. Zbiory chronione prawem autorskim udostępniane są na miejscu, w budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku z wykorzystaniem terminali dedykowanych Bałtyckiej Bibliotece Cyfrowej.

Zbiory cyfrowe z zasobu BBC są dostępne zarówno za pomocą przeznaczonych dla bibliotek i muzeów wyszukiwarek cyfrowych, takich jak Europeana, mających za cel udostępnienie dziedzictwa kulturowego i naukowego Europy w Internecie [12], jak również za pomocą tradycyjnych wyszukiwarek, takich jak Google czy Bing. Opisy publikacji są indeksowane i dostępne przez globalne wyszukiwarki internetowe, co poszerza możliwości dostępu do prezentowanych treści. Jednakże największy potencjał wyszukiwawczy zawarty jest w mechanizmach wbudowanych w oprogramowanie samej biblioteki cyfrowej dLibry 6.0. Jest to system do udostępniania obiektów i dokumentów cyfrowych z funkcją pełnotekstowego wyszukiwania i filtrowania [2]. Został stworzony przez Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe na potrzeby bibliotek cyfrowych.

Każdego dnia w zasobach BBC pojawiają się nowe materiały w postaci czasopism, wydawnictw zwartych, kartograficznych, ikonograficznych, obiektów muzealnych, dzieł sztuki, obiektów teatralnych, szat liturgicznych czy rękopisów. Dzięki digitalizacji dziesiątki tysięcy dokumentów archiwalnych dostępne są online za pomocą aplikacji czytelnika programu dLibra. Jest to bogactwo, do którego bez wątpienia warto i należy dotrzeć.

Obecnie, w świecie zdominowanym przez informację, edukacja oparta na otwartych zasobach cyfrowych jest niezwykle ważna. Cyfrowy warsztat informacyjny bibliotekarza stał się normą. Niemniej, bez ustawicznego kształcenia również praca bibliotekarza czy dokumentalisty byłaby nieefektywna. Możliwe jest wykorzystanie technologii do tworzenia nowych materiałów informacyjnych, takich jak interaktywne kursy. Wiele jest jeszcze do zrobienia w obszarze wykorzystywania dostępnych w sieci zasobów cyfrowych, dlatego też permanentna edukacja dedykowana różnorodnym grupom jest istotna, przy czym należy stosować wszelkie możliwe opcje wykorzystywania otwartych zasobów cyfrowych w zgodzie z prawem autorskim i prawami pokrewnymi.

Bibliografia

1. *Bałycka Biblioteka Cyfrowa* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.bibliotekacyfrowa.eu/dlibra>. Stan z dnia 26.06.2020.
2. *Dlibra*. W: *Dingo* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://dingo.psnk.pl/dlibra/>. Stan z dnia 29.06.2020.
3. *Europeana* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.europeana.eu/pl>. Stan z dnia 19.06.2020.
4. *Kultura cyfrowa*. W: *Gov.pl* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.gov.pl/web/kultura/kultura-cyfrowa2>. Stan z dnia 16.06.2020.
5. Morawiec Barbara Maria: *Czym jest biblioteka cyfrowa?* W: *Lustro Biblioteki* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://lustrobiblioteki.pl/biblioteki-cyfrowe-polsce/>. Stan z dnia 16.06.2020.
6. *Opisywanie dokumentów cyfrowych*. W: *Fbcpro* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://fbc.pionier.net.pl/pro/tworzyc-repozytoria-cyfrowe/opisywanie-obiektow-cyfrowych/>. Stan z dnia 22.06.2020.
7. Ożański Tomasz, Majak Marcin, Groblewicz Lech: *Komunikacja procesów przez pamięć współdzieloną* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [https://lucc.pl/inf/egzamin_inzynierski/specjalnoscione-int/\[S\]\[5\]%20Komunikacja%20procesow%20przez%20pamiec%20dzielona/tekst/1.pdf](https://lucc.pl/inf/egzamin_inzynierski/specjalnoscione-int/[S][5]%20Komunikacja%20procesow%20przez%20pamiec%20dzielona/tekst/1.pdf). Stan z dnia 19.06.2020.

8. *Porozumienie o współtworzeniu BBC*. W: *Bałtycka Biblioteka Cyfrowa* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: https://www.bibliotekacyfrowa.eu/dlibra/text?id=porozumienie_o_wspoltworzeniu_bbc. Stan z dnia 16.06.2020.
9. *Program Rozwoju Bibliotek*. W: *Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://frsi.org.pl/projekt/program-rozwoju-bibliotek/>. Stan z dnia 16.06.2020.
10. *Program Wieloletni Kultura+*. W: *Gov.pl* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.digit.mkidn.gov.pl/pages/finansowanie/programy/program-wieloletni-kultura.php>. Stan z dnia 16.06.2020.
11. Sroka Danuta Maria; *Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – informacja regionalna w Sieci*. W: Taraszkiewicz Beata (red): *Książka elektroniczna – przeszłość czy przyszłość?*. Słupsk: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Zarząd Okręgu Słupskiego, 2011, s. 37. ISBN 978-83-88783-17-3.
12. *Web 2.0*. W: *Encyklopedia Zarządzania* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: https://mfiles.pl/pl/index.php/Web_2.0. Stan z dnia 26.06.2020.
13. *Welcome to Europeana*. W: *Europeana* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.europeana.eu/pl>. Stan z dnia 27.06.2020.
14. Werla Marcin: *Co to jest „biblioteka cyfrowa”?*. W: *Dział bibliotek cyfrowych i platform wiedzy. Pion usług sieciowych – Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe* [Dokument elektroniczny]. 2008. Tryb dostępu: <https://dl.psnc.pl/co-to-jest-biblioteka-cyfrowa/>. Stan z dnia 15.06.2020.
15. Wojciechowska Maja (red.): *Multibibliotekarstwo*. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2018. ISBN 978-83-65741-14-1.
16. Wojciechowska Maja, Cyrklaff-Gorczyca Magdalena (red.): *Mobilnie, interaktywnie, kompetentnie. Usługi, media i technologie informacyjno-komunikacyjne w nowoczesnej bibliotece*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP, 2019. ISBN 978-83-65741-42-4.
17. Wojciechowska Maja, Kamińska Joanna, Żołędowska-Król Beata, Jaskowska Bożena: *Leksykon zarządzania i marketingu w bibliotekoznawstwie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP, 2019. ISBN 978-83-65741-17-2.
18. Wójcik Magdalena: *Web 2.0 w działalności usługowej instytucji książki*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2013. ISBN 978-83-233-3620-4.
19. *Zbiory polskich instytucji kultury on-line*. W: *FBC* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://fbc.pionier.net.pl/>. Stan z dnia 26.06.2020.
20. Żernicka Karolina: *Ocena jakości polskich bibliotek cyfrowych* [Rozprawa doktorska]. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 2014.